

Tankeoreda i Rosenbad

Regeringens argument för jobbskatteavdraget hänger inte ihop. Avdraget ökar sysselsättningen men försvårar de offentliga utgifternas finansiering.

Både regeringen och Socialdemokraterna anger jobben som sin mest centrala fråga. I den ekonomiska vårpropositionen skriver till exempel regeringen att dess viktigaste ekonomisk-politiska mål är full sysselsättning.

Full sysselsättning kan tyckas vara ett självklart mål. Men det finns ändå skäl att reflektera över motiven för detta mål. De är nämligen av avgörande betydelse för vilka medel som bör användas för att öka sysselsättningen.

Regeringen anger i vårpropositionen två motiv för att eftersträva hög sysselsättning: "att underlätta finansieringen av den offentliga sektorn" och "att minska utanförskapet".

En generös och gemensamt finansierad välfärd kräver enligt regeringen "att en stor andel av befolkningen arbetar, eftersom förvärsarbete är den viktigaste skattebasen". Dessutom minskar en högre sysselsättning utgifterna för till exempel arbetslöshetsersättning och ekonomiskt bistånd.

Men hög sysselsättning har också ett egenvärde vid sidan av att bidra till de offentliga utgifternas finansiering. Regeringen uttrycker det som att de personer som drabbas av utanförskap utsätts för risk för ohälsa, brist på gemenskap och stress förknippad med att sakna ett arbete. Regeringen betonar också hur arbete ger "ökade möjligheter för enskilda och familjer att bestämma över den egna vardagen".

Om man i första hand ser ett egenvärde i hög sysselsättning är rätt utformade skattesänkningar en bra metod för att få fler i arbete. Men om man främst vill bidra till finansieringen av de offentliga utgifterna är skattesänkningar olämpliga eftersom de direkt motverkar detta syfte.

Regeringen har aldrig klargjort vilken relativ vikt den fäster vid de två olika motiven för hög sysselsättning. Men det motiv som presenteras först och ges mest utrymme i vårpropositionen avser de offentliga utgifternas finansiering. Därför finns det skäl att fundera över logiken i sysselsättningspolitiken.

Regeringens bedömning är att jobbskatteavdraget är den viktigaste sysselsättningspolitiska åtgärden som man genomfört. Den direkta kostnaden uppskattas till cirka 83 miljarder kronor per år. Det är en rimlig bedömning att avdraget är ett effektivt sätt att på sikt öka sysselsättningen. Men det går ändå inte att hävda att jobbskatteavdraget bidrar till högre sysselsättning på ett sådant sätt att finansieringen av de offentliga utgifterna underlättas. Effekten är den rakt motsatta.

Även om den direkta kostnaden för jobbskatteavdraget reduceras av ökade skatteintäkter och minskade sociala ersättningar när sysselsättningen ökar, har avdraget en betydande statsfinansiell nettokostnad. Finansdepartementet räknar med en självfinansieringsgrad på cirka 30 procent. Innebörden är att jobbskatteavdraget betalar sig självt till 30 procent. Det betyder att nettokostnaden är 70 procent av 83 miljarder kronor, det vill säga knappt 60 miljarder kronor.

Självfinansieringsgraden för de sysselsättningspolitiskt mindre effektiva skattesänkningar som regeringen genomfört, till exempel lägre arbetsgivaravgifter för ungdomar och lägre restaurangmoms, är betydligt lägre än för jobbskatteavdraget. Dessa skattesänkningar urholkar således de offentliga utgifternas finansiering ännu mer än jobbskatteavdraget.

Regeringen resonerar inte logiskt

Full sysselsättning kan tyckas vara ett självklart mål. Men det finns ändå skäl att reflektera över motiven.

när man låter påskina att jobbskatteavdraget är en effektiv metod att öka sysselsättningen för att därigenom undvika skattehöjningar och utgiftsbesparingar när kostnaderna ökar för en åldrande befolkning. Finansdepartementets rapport om jobbskatteavdraget från hösten 2010 (Ds 2010:37) är ett typexempel på ett sådant ologiskt resonemang.

Det är inte uppenbart hur man ska tolka regeringens sätt att motivera jobbskatteavdraget. Den konspiratoriskt lagde skulle kunna tro att regeringen väljer att föra fram argumentet om att underlätta den framtida finansieringen av de offentliga utgifterna för att kunna genomföra skattesänkningar som man vill få till stånd av andra skäl.

Men bristen på logik kan också spegla att den egna retoriken lett till tankeoreda i regeringen. I ett första led inser den att högre sysselsättning förbättrar de offentliga finanserna. I ett andra led konstaterar den att jobbskatteavdraget är en effektiv metod att öka sysselsättningen. Sedan kopplar regeringen ihop de båda leden och drar slutsatsen att högre sysselsättning till följd av jobbskatteavdraget bidrar till finansieringen av de offentliga utgifterna, trots att just detta sätt att få fler i arbete har precis motsatt effekt.

Hur som helst bör regeringen förklara sin syn på motiven för full sysselsättning. På motsvarande sätt bör oppositionen göra det. Om det främsta motivet är att hög sysselsättning har ett värde i sig är jobbskatteavdraget ändamålsenligt. Men jobbskatteavdraget underlättar inte, utan försvårar tvärtom, de offentliga utgifternas finansiering. Regeringen bör därför sluta upp med att använda omsorgen om den offentliga sektorn som ett argument för sin skattepolitik.

Lars Calmfors är professor i internationell ekonomi vid Stockholms universitet och fristående kolumnist i Dagens Nyheter.